

برازش نقش واسطه ای نیازهای بنیادین روان‌شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین

بیبا شعبانی^۱، محمد صادق شیرین کام^۲

^۱ کارشناس ارشد روان شناسی بالینی، دانشگاه علوم تحقیقات تهران (گیلان)، رشت، ایران.

^۲ کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی تهران، تهران، ایران.

نام نویسنده مسئول:

بیبا شعبانی

چکیده

پژوهش با هدف بررسی برازش نقش واسطه ای نیازهای بنیادین روان‌شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین شهر رشت انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود و جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر رشت بودند که در سال ۱۳۹۷ برای حل مشکلات خود به مراکز مشاوره تحت نظارت سازمان بهزیستی این شهر مراجعه نمودند که از این میان ۳۵۵ نفر به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به پرسشنامه های خودپنداره راجرز، هوش اجتماعی کرون و مقیاس ارضای نیازهای بنیادین عمومی (BNSG-S) پاسخ دادند. داده ها با استفاده از معادلات ساختاری با رعایت پیش فرض ها و آزمون های معناداری و با نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. نتایج تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که ضرایب مستقیم بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی با هوش اجتماعی و خودپنداره وجود دارد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت که هوش اجتماعی و خودپنداره نقش مهمی در افزایش باورهای بنیادین روان‌شناختی زوجین دارند که باید در جلسات مشاوره مورد توجه قرار بگیرند.

واژگان کلیدی: هوش اجتماعی، خودپنداره، نیازهای بنیادین روان‌شناختی.

مقدمه

کهن ترین نهاد اجتماعی و مهد پویایی و سرزندگی حیات بشری خانواده است و وجود یک جامعه سالم، به تشکیل خانواده پایدار و بانشاط و داشتن زوجینی پویا وابسته است. ارتباط زوجی باید یک محیط امن، محکم و صمیمی باشد. چرا که راحتی و آسایش همسران و اعضای خانواده را فراهم می‌کند (گروسی، ۱۳۹۲). یکی از عواملی که نقش چشمگیری بر موفقیت و عدم موفقیت زوجین در زندگی زناشویی ایفا می‌کند، هوش اجتماعی است. هوش اجتماعی توانایی به کارگیری مهارت‌های ارتباطی دوستانه با دیگران، رفتارهای اجتماعی و همدلی با دیگران تعریف می‌شود (بیک زاده و سلطان داداشی، ۱۳۹۰). تمامی عواملی که باعث می‌شود تا برخی افراد دارای بهره هوشی بالا در زندگی و حیطة‌ی شغلی و اجتماعی خود ضعیف عمل کنند و کسانی با بهره‌ی هوشی متوسط و حتی پایین در تمامی شئون زندگی موفق باشند، ناشی از هوش اجتماعی است (دیل و اندرسون^۱، ۲۰۱۸). از دیدگاه گلمن (۲۰۰۷) هوش اجتماعی یعنی مهارت عاطفی که برای حفظ ارتباط‌های نزدیک در دوستیها، ازدواج یا ارتباط شغلی، لازم است. این مهارتها در کودکی جوانه می‌زند و در طول زندگی شکفته می‌شود. وی معتقد است وظایف اساسی مغز اجتماعی از جمله هماهنگی روابط متقابل، انواع همدلی، شناخت اجتماعی، مهارت‌های همکاری متقابل، دلسوزی برای دیگران همگی مسیر و خطوط هوش اجتماعی را مشخص می‌کند (گلمن، ۲۰۰۱).

خودپنداره^۲ عاملی دیگر است که در زندگی زوجی نقش مهمی ایفا می‌کند. خودپنداره مفهومی است که روان‌شناسان در جهت فهم رفتار انسان به مطالعه آن پرداخته‌اند (باقری نیا، ۱۳۹۵). مفهوم خودپنداره با عواملی همچون خشنودی از زندگی، علاقه به خود و خود ارزشمندی مرتبط است و به صورت مجموعه‌ای از گرایش‌ها تعریف شده که فرد بر اساس آنها، نگرش‌ها و رفتارهای خود را توصیف و ارزیابی می‌کند (دان، شیلدز، تیلر و داد^۳، ۲۰۰۹). خودپنداره یکی از مفاهیم اصلی نظریه راجرز^۴ است و شامل مجموعه ویژگی‌هایی است که شخص به عنوان یک موجود منحصر به فرد از خود ادراک می‌کند. خودپنداره از طریق روابط اجتماعی کسب می‌شود (اتکینسون به نقل از براهینی، ۱۳۹۰). راجرز معتقد است که به سبب تعامل‌های شخص با اطرافیان در محیط مفهومی از خویشتن که به طور گسترده مبتنی بر ارزیابی‌های سایرین است گسترش می‌یابد که در آن شخص خود را بر اساس آنچه سایرین تصور می‌کنند ارزیابی می‌نماید نه بر حسب آنچه که خودش احساس می‌کند (اتکینسون به نقل از براهینی، ۱۳۹۰). خودپنداره به طور عمده محصول اجتماع و در نتیجه برخورد‌های اجتماعی است (سعیدیان و نیلی، ۱۳۹۱).

از طرف دیگر نظریه‌های مختلف روان‌شناسی، نیازهای بنیادین روان‌شناختی انسان را مورد بحث و بررسی قرار داده‌اند. این نیازها در سطوح متفاوت مورد توجه قرار گرفته‌اند. نظریه خود تعیین‌گری^۵ سه نیاز خود استقلال^۶، شایستگی^۷ و تعلق^۸ (پیوستگی) را نیازهای بنیادین می‌داند (بشارت، هوشمند، رضازاده و لواسانی، ۱۳۹۴) که به عنوان انرژی لازم برای کمک به درگیری فعال با محیط، پرورش مهارتها و رشد سالم در نظر گرفته می‌شود (دسی و رایان، ۲۰۱۱). در بین نیازهای متعدد انسانی، نیازهای بنیادین به دلایل مختلف، از جمله ثبات و استحکام آنها در طول زمان، تأثیرات عمیق و اساسی آنها بر رفتار و شخصیت، نقش تعیین‌کننده آنها در مراحل رشد و تحول و روی هم رفته پیامدهای مثبت و منفی آنها در زمینه‌های درون شخصی و بین شخصی، جایگاه و اهمیت ویژه‌ای دارند و مرکز توجه پژوهشگران و محور اصلی مباحث نظریه‌های نیاز-محور روان‌شناختی قرار داشته‌اند (بشارت و رنجبر کلاگری، ۱۳۹۲). هر تلاشی که از سوی فرد جهت تغییر فعالیتها، فکر و احساس خود صورت گیرد خودتعیین‌گری است (سلیمانی، حکیم زاده و کرم دوست، ۱۳۹۳). در صورتی که نیازهای روان‌شناختی بنیادین ارضاء شوند، احساس اعتماد به نفس و خود ارزش مندی در افراد شکل می‌گیرد اما در صورت ممانعت و برآورده نشدن این نیازها، فرد درکی شکننده، منفی، بیگانه و انتقادآمیز از خود خواهد داشت (چن و چانگ، ۲۰۱۰). پژوهش‌های مختلف نشان داده‌اند که ارضای نیازهای بنیادین پیامدهای مثبت متعددی همچون بهزیستی، عملکرد و پشتکار را به دنبال دارد و از پیامدهای منفی همچون ناخوش احوالی و ترک درمان جلوگیری می‌کند (بشارت و رنجبر کلاگری، ۱۳۹۲). با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر با هدف بررسی برازش نقش واسطه‌ای نیازهای بنیادین روان‌شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره با زوجین شهر رشت انجام شد.

¹ Dill & Anderson

² Self-concept

³ Dunn, Shields, Taylor & Dodd

⁴ Rogers

⁵ Self-determination theory

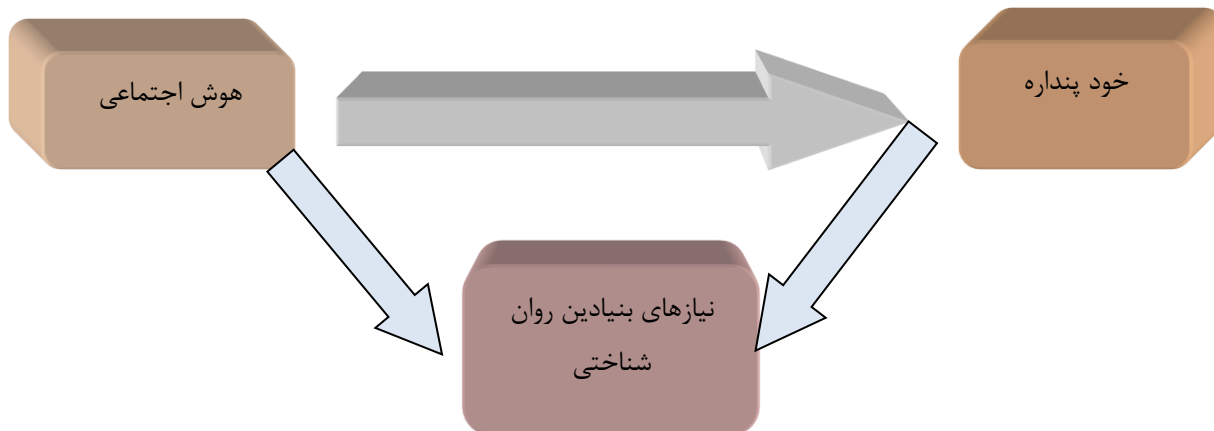
⁶ autonomy

⁷ competence

⁸ relatedness

مدل پیشنهادهای نظری پژوهش

در شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش حاضر نشان داده شده است.

شکل ۱- مدل مفهومی نقش واسطه ای نیازهای بنیادین روان شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین

روش

جامعه آماری این پژوهش، کلیه زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر رشت بودند که در سال ۱۳۹۷ برای حل مشکلات خود به مراکز مشاوره تحت نظارت سازمان بهزیستی شهر رشت مراجعه کردند. از این میان ۳۵۵ زوج از بین ۱۰ مرکز مشاوره به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به پرسشنامه های پژوهش پاسخ دادند.

ابزار پژوهش

آزمون خود پنداره راجرز: این آزمون از دو فرم ((الف و ب)) مشتمل بر ۲۵ زوج صفت متضاد تشکیل یافته است فرم "الف" نگرش فرد را نسبت به "خود واقعی" و فرم "ب" نگرش فرد را نسبت به "خود ایده آل" مورد سنجش قرار می دهد. آزمون خودپنداره راجرز، شامل ۲۵ صفت شخصیتی است که در طرف مقابل هر یک متضاد آن صفت عنوان شده است. فاصله بین دو صفت متضاد با یک مقیاس ۷ درجه ای نمره گذاری شده است. آزمودنی با توجه به نگرشی که در خصوص هر یک از صفات مطرح شده در این سیاهه درباره خود دارد با گذاشتن علامت ضربدر (x) در یکی از مقیاس، ویژگی های شخصیتی خود را بر حسب دستورالعمل فرم ((الف)) و ((ب)) ارزیابی می نماید. نمره ۷ همیشه بالاترین نمره نیست زیرا صفات شخصیتی مورد استفاده در این سیاهه به صورت پراکنده قرار گرفته اند. بنابراین گاهی نمره ۱ و گاهی نمره ۷ بالاترین درجه صفت شخصیتی را مشخص می سازد. در خصوص ویژگی های روان سنج این آزمون باید گفت در تحقیقی که به منظور اعتباریابی پرسشنامه خود واقعی نوجوانان پسر و دختر دوره راهنمایی و متوسطه و مقایسه خود واقعی و ایده آل آنها توسط جعفری (۱۳۷۲) انجام شده، یک نمونه ۶۰ نفری به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. داده ها و اطلاعات لازم با استفاده از دو فرم ((الف و ب)) پرسشنامه خودپنداره راجرز جمع آوری شده و از شاخص های آماری توصیفی نظیر، فراوانی، درصد میانگین، انحراف استاندارد و نیز از ضریب همبستگی پیرسون جهت ضریب اعتبار آزمون استفاده شده اعتبار پرسشنامه فرم ((الف)) از طریق دو نیمه کردن آزمون ۰/۸۹ و اعتبار پرسشنامه ((ب)) نیز استفاده از همان روش ۰/۸۹ اعلام گردید.

پرسشنامه هوش اجتماعی: این پرسشنامه توسط کری کرون در سال ۲۰۰۲ ساخته شد. تعداد سوالات این پرسشنامه ۲۱ گویه می باشد. که شامل ۳ مولفه پردازش اطلاعات ۱-۷، مهارت های اجتماعی ۸-۱۴ و آگاهی اجتماعی ۱۵-۲۱ را شامل می شود. پرسشنامه هوش اجتماعی در طیف لیکرت طراحی شده است. این پرسشنامه در پژوهش کرون دارای اعتبار و روایی ۰/۸۱ و پردازش اجتماعی ۰/۸۸، مهارت های اجتماعی ۰/۸۷ و آگاهی اجتماعی ۰/۸۲ می باشد. در ایران جمشیدی (۱۳۹۳) در پژوهش خود اعتبار و روایی آن ۰/۷۶ بدست آورد و مولفه های آن را برای پردازش اطلاعات ۰/۸۱، مهارت های اجتماعی ۰/۷۹ و آگاهی اجتماعی ۰/۷۱ می باشد.

مقیاس ارضای نیازهای بنیادین عمومی (BNSG-S): این مقیاس از ۲۱ گویه تشکیل شده است و ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی را در سطح عمومی اندازه گیری می کند. گویه های آزمون سه زیرمقیاس خود پیروی، شایستگی و تعلق (پیوستگی) را در اندازه های هفت درجه ای لیکرت از نمره یک (اصلاً درست نیست) تا نمره هفت (کاملاً درست است) می سنجد (گنیه، ۲۰۰۳). نمره بالاتر

در هر مقیاس نشان دهنده سطح بالاتر ارضای آن نیاز است. ویژگی های روان سنجی مقیاس ارضای نیازهای بنیادین عمومی در پژوهش های خارجی به صورت مقدماتی مورد تأیید قرار گرفته است. بشارت و رنجبرکالاگری (۱۳۹۲) در پژوهش خود تحت عنوان اعتبار و روایی مقیاس نیازهای بنیادین روانشناختی ۰/۸۳ تا ۰/۹۳ مورد تأیید قرار گرفت. پایایی بازآزمایی مقیاس ارضای نیازهای بنیادین روان شناختی بر اساس نتایج دو بار اجرای آزمون محاسبه شد و با ضرایب ۰/۶۷ تا ۰/۷۷ برای زیر مقیاس های مختلف مورد تأیید قرار گرفت.

یافته ها

یافته های توصیفی پژوهش

جدول ۱- فراوانی و درصد شغل مردان

درصد	فراوانی	
۴۳/۴	۱۵۴	آزاد
۳۰/۷	۱۰۹	کارمند
۰/۶	۲	فرهنگی
۴/۲	۱۵	راننده
۵/۴	۱۹	مهندس
۱/۴	۵	استاد
۱/۱	۴	پلیس و نظامی
۱/۴	۵	پزشک
۳/۷	۱۳	کارگر
۰/۸	۳	بازنشسته
۹۲/۷	۲۶	پاسخ نداده
۱۰۰	۳۵۵	جمع

با توجه به نتایج جدول ۱ بیشترین فراوانی مربوط به شغل آزاد با ۱۵۴ نفر (۴۳/۴ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به افراد فرهنگی با ۲ نفر (۰/۶ درصد) می باشد.

جدول ۲- فراوانی و درصد تحصیلات مردان

درصد	فراوانی	
۰/۱۳	۴۶	سیکل و زیر دیپلم
۵۸/۶۷	۱۶۰	دیپلم
۱۱	۳۹	فوق دیپلم
۱۱	۳۹	لیسانس
۱۳/۵	۴۸	فوق لیسانس
۵/۱	۱۸	دکتری
۱۰۰	۳۵۵	جمع

با توجه به نتایج جدول ۲ بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات دیپلم ۱۶۰ نفر (۵۸/۶ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به افراد تحصیلات دکتری ۱۸ نفر (۵/۱ درصد) می باشد.

جدول ۳- فراوانی و درصد تحصیلات زنان

درصد	فراوانی	
۰/۹	۳۲	سیکل و زیر دیپلم
۵۰/۲۶	۱۸۲	دیپلم
۶/۵	۲۳	فوق دیپلم
۱۹/۲	۶۸	لیسانس
۱۱/۳	۴۰	فوق لیسانس
۲/۸	۱۰	دکتری
۱۰۰	۳۵۵	جمع

با توجه به نتایج جدول ۳ بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات دیپلم ۱۸۲ نفر (۵۰/۲۶ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به افراد دارای تحصیلات دکتری ۱۰ نفر (۲/۸ درصد) می باشد.

جدول ۴- فراوانی و درصد شغل زنان

درصد	فراوانی	
۶۰	۲۱۳	خانه دار
۱۱/۵	۴۱	کارمند
۴/۸	۱۷	آزاد
۶/۵	۲۳	پرستار
۹/۷	۲۵	فرهنگی
۱/۱	۴	پزشک
۶	۲	مهندس
۸	۳	استاد
۷/۶	۲۷	پاسخ نداده
۱۰۰	۳۵۵	جمع

با توجه به نتایج جدول ۴ بیشترین فراوانی مربوط به شغل خانه دار ۲۱۳ نفر (۶۰ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به افراد مهندس ۲ نفر (۰/۶ درصد) می باشد. در جدول شماره ۵ میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد بررسی در جدول زیر آمده است.

جدول ۵- شاخص های توصیفی هوش اجتماعی، خودپنداره و نیازهای بنیادین روان شناختی به تفکیک جنسیت

کل			مرد			زن			خرده مقیاس
تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	
۳۵۵	۷/۴۹	۳۷/۴۵	۱۹۷	۸/۵۹	۳۶/۴۶	۱۵۸	۵/۵۸	۳۸/۷۱	هوش اجتماعی
۳۵۵	۳/۷۱	۱۲/۹۶	۱۹۷	۳/۶۲	۱۲/۳۰	۱۵۸	۳/۶۷	۱۳/۷۹	خودپنداره
۳۵۵	۹/۱۳	۳۲/۹۵	۱۹۷	۹/۷۷	۳۱/۶۰	۱۵۸	۷/۹۵	۳۴/۶۵	نیازهای بنیادین روان شناختی

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، میانگین نمره‌ی هوش اجتماعی زنان ۳۸/۷۱ و انحراف معیار ۵/۵۸ است در حالی که این میزان در مردان ۳۶/۴۶ با انحراف معیار ۸/۵۹ می‌باشد. میانگین نمره‌ی خودپنداره در زنان مشارکت‌کننده در پژوهش ۱۳/۷۹ و انحراف معیار ۳/۶۷ است در حالی که این میزان در مردان ۱۲/۳۰ و انحراف معیار ۳/۶۲ است. همچنین میانگین نمره‌ی نیازهای بنیادین روان-شناختی در زنان ۳۴/۶۵ و انحراف معیار ۷/۹۵ است در صورتی که این میزان میانگین، در مردان ۳۱/۶۰ و با انحراف معیار ۹/۷۷ می‌باشد.

یافته‌های استنباطی پژوهش

ضرایب مسیر روابط مستقیم مدل پیشنهادی

پیش از بررسی ویژگی‌های برازندگی مدل پیشنهادی، ضرایب مسیر متغیرهای پژوهش در این الگو مورد بررسی قرار گرفتند. جدول ۶ ضرایب مسیر و دیگر پارامترهای اندازه‌گیری متغیرهای مدل پیشنهادی آمده است.

جدول ۶- پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم در مدل پیشنهادی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
هوش اجتماعی به نیازهای بنیادین روان‌شناختی	۰/۰۱۹	۰/۰۰۷	۲/۵۴۲	۰/۰۱۱
خودپنداره به نیازهای بنیادین روان‌شناختی	۰/۰۲۴	۰/۰۰۸	۳/۱۱۰	۰/۰۲

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، با توجه به ضرایب برآورد استاندارد، مسیرهای ارتباط به نیازهای بنیادین (۰/۰۰۳) که ضریب برآورد استاندارد نسبتاً نامناسبی را دارند، برای بهبود ضرایب برآورد استاندارد مدل پیشنهادی مسیرهای ارتباط به نیازهای بنیادین که ضریب برآورد استاندارد کمتری داشته و حذف آن‌ها کمترین تغییر را در کلیت مدل به وجود می‌آورد، از مدل پیشنهادی حذف گردید.

ضرایب مسیر روابط مستقیم مدل تأیید شده

پیش از بررسی ویژگی‌های برازندگی مدل تأیید شده، مجدداً ضرایب مسیر روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در این مدل مورد بررسی قرار گرفتند. در جدول ۷ ضرایب مسیر روابط مستقیم و دیگر پارامترهای اندازه‌گیری متغیرهای مدل تأیید شده آمده است.

جدول ۷- پارامترهای اندازه‌گیری در مدل تأیید شده

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
هوش اجتماعی به نیازهای بنیادین روان‌شناختی	۰/۰۲۱	۰/۰۰۷	۲/۹۵۹	۰/۰۰۳
خودپنداره به نیازهای بنیادین	۰/۰۲۶	۰/۰۰۷	۳/۵۷۹	$P \leq ۰/۰۰۰۱$

همانگونه که از ضرایب استاندارد و مقادیر بحرانی متناظر مندرج در جدول ۷ برمی‌آید تمامی مسیرهای مدل تأیید شده معنی دار می‌باشد.

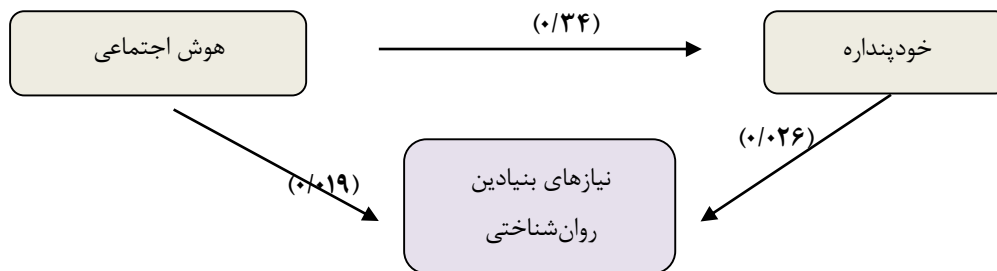
ارزیابی مدل تأیید شده

با توجه به معنی داری مسیرهای مدل تأیید شده که در جدول ۷ آمده است، به منظور ارزیابی این مدل، بخش ساختاری آن با استفاده از شاخص‌های برازندگی بررسی می‌شوند. در جدول ۷ ویژگی‌های نیکویی برازش مدل تأیید شده بیان شده است. قابل توجه این که به منظور بهبود برازش مدل، مسیر «ارتباط به نیازهای بنیادین» حذف می‌گردد.

جدول ۸- ویژگی‌های نیکویی برازش مدل تأیید شده

مقدار	ویژگی‌های برازندگی
۷۳۱/۱۸	آزمون نیکویی برازش مجذور کای (χ^2)
۰/۰۰۱	سطح معنی داری
۳۵۱	درجه آزادی (df)
۲/۱۶	نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df)
۰/۹۱	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۸۸	شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI)
۰/۷۸	شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)
۰/۸۱	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
۰/۸۹	شاخص برازندگی افزایشی (IFI)
۰/۸۱	شاخص توکر - لویس (TLI)
۰/۰۷۱	جذر میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA)

همان‌گونه که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، مقدار شاخص نیکویی برازش مجذور کای (χ^2) برابر با ۷۳۱/۱۸ با درجه آزادی ۳۵۱ و در سطح معنی داری ۰/۰۰۱ می‌باشد که مقدار مناسبی است.

شکل ۲- مدل مفهومی نقش واسطه‌ای نیازهای بنیادین روان‌شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین

سایر ویژگی‌های نیکویی برازش مدل تأیید شده نیز که در جدول شماره ۸ ارائه شده است دارای مقدار مناسبی بوده و با توجه به شکل ۲ می‌توان بیان داشت که مدل تأیید شده، برازنده‌ی داده‌ها است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی برازش نقش واسطه ای نیازهای بنیادین روان‌شناختی در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین شهر رشت انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد نیازهای بنیادین روان‌شناختی می‌تواند در رابطه بین هوش اجتماعی و خودپنداره در زوجین نقش واسطه ای ایفا کند. در تبیین این یافته می‌تواند این طور بیان کرد هنگامی که نیازهای روان‌شناختی بنیادین در زوجین ارضاء شود، احساس اعتماد به نفس و خود ارزشمندی در آنها شکل می‌گیرد که بر خودپنداره مثبت آنها تاثیر می‌گذارد و در این شکل گیری این خودپنداره مثبت هوش اجتماعی نقش مهمی را ایفا می‌کند. محققان درباره معیارهایی همچون دیدگاه مثبت نسبت به خود (پذیرش خود)، توانایی ایجاد بافت‌هایی منطبق با وضعیت روان‌شناختی خود (تسلط محیطی)، روابط گرم و قابل اعتماد با دیگران (هوش اجتماعی)، هدفمندی و احساس جهت داشتن (هدف در زندگی)، رشد پیوسته توانایی‌های بالقوه فردی (رشد فردی) و مستقل بودن (استقلال) اتفاق نظر دارند (ریف و سینگر، ۲۰۰۴). این مهارتها در کودکی جوانه می‌زند و در طول زندگی شکفته می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که مسیر هوش اجتماعی به خودپنداره از برازش خوبی برخوردار بود. این یافته با یافته‌های علامه (۱۳۹۴) هماهنگ است. وی در یافته‌های خود نشان داد بنابراین هوش اجتماعی در طرز ارتباط فرد با محیط و ایجاد روابط رضایت بخش نقش مهمی بر عهده دارد (علامه، ۱۳۹۴). در تبیین این یافته نیز می‌توان این طور استنباط کرد هوش اجتماعی به عنوان مولفه ای مطرح می‌شود که جهت برقراری ارتباطات اجتماعی امری ضروری است. از دیدگاه گلمن (۲۰۰۷) هوش اجتماعی مهارت عاطفی که برای حفظ ارتباط‌های نزدیک در دوستی‌ها، ازدواج یا ارتباط شغلی، لازم است تعریف می‌شود.

یافته دیگر پژوهش مشخص کرد هوش اجتماعی با خودپنداره رابطه مثبت و معناداری دارد که این یافته با یافته‌های افشین (۱۳۹۵) به صورت غیر مستقیم مطابقت دارد. وی در پژوهش خود مشخص کرد بین یکی از مولفه‌های هوش اجتماعی یعنی هوش هیجانی با خودپنداره رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هوش اجتماعی که در رفتار اجتماعی فرد ظاهر می‌گردد در سازگاری، ایجاد و نحوه برقراری ارتباط فرد با محیط بسیار حائز اهمیت است. پژوهش نادری، فیروززاده پاشا و کارگر (۱۳۹۵) نشان دادند بین خود پنداره و فقدان مهارت اجتماعی (احساس تنهایی) رابطه معنادار معکوس وجود دارد. با توجه به این نتایج می‌توان گفت باورهای بنیادین روان‌شناختی در هوش اجتماعی و خودپنداره نقش مهمی ایفا می‌کند که لازم است در فرایند مشاوره مورد توجه قرار بگیرد.

منابع و مراجع

- [۱] اتکینسون، ریتا ال. اتکینسون، ریچاردسی. اسمیت، ادواردای. بم، داریل جی و هوکسما، سوزان نولن. (۲۰۰۰). زمینه‌ی روانشناسی هیلگارد. مترجمان: محمدتقی براهنی، بهروز بیرشک، مهرداد بیک، رضامانی، سعید شاملو، مهرناز شهرآرای، یوسف کریمی، نیسان گاهان، مهدی محی‌الدین، کیانوش هاشمیان. (۱۳۹۰). چاپ یازدهم، تهران: انتشارات رشد، ۷۶۴ صفحه.
- [۲] افشین، عباس. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین هوش هیجانی با خودپنداره، خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مدارس متوسطه اول ناحیه دو ساری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهشهر.
- [۳] باقری‌نیا، حسن. (۱۳۹۵). رابطه خودپنداره و احساس مثبت به همسر با رضایت زناشویی زنان متأهل اداره آموزش و پرورش شهر بجنورد. مجله اصول بهداشت روانی. ویژه‌نامه سومین کنفرانس بین‌المللی نوآوری‌های اخیر در روان‌شناسی، مشاوره و علوم رفتاری. صص ۲۹۶-۳۰۴.
- [۴] برزگر، اسماعیل و سامانی، سیامک. (۱۳۹۵). نقش واسطه‌ای صمیمیت در رابطه بین الگوهای ارتباطی و کیفیت زندگی زناشویی. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه. سال هفتم. شماره ۲.
- [۵] بشارت، محمد علی. هوشمند، سیده نعیمه. رضازاده، محمد رضا و لواسانی، مسعود غلامعلی. (۱۳۹۴). نقش تعدیل‌کننده ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی در رابطه بین سبک‌های فرزندپروری والدین و رضایت زناشویی فرزندان. روان‌شناسی خانواده. دوره دوم. شماره ۱.
- [۶] بشارت، محمد علی و رنجبر کلاگری، الهه. (۱۳۹۲). مقیاس ارضای نیازهای بنیادین روان‌شناختی: پایایی، روایی و تحلیل عاملی. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی. سال چهارم. شماره ۱۴.
- [۷] بیک زاده، جعفر؛ بیک زاده، یوسف و سلطان داداشی، معصومه. (۱۳۹۰). رابطه هوش اجتماعی مدیران، ذهنیت فلسفی آنان و سلامت سازمانی مدارس در مقاطع تحصیلی سه‌گانه آموزش و پرورش شهرستان بناب، مجله مدیریت فرهنگی، دوره پنجم. شماره ۱۲.
- [۸] پناهی، احسان و فاتحی زاده، مریم السادات. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی و کیفیت زندگی زناشویی در بین زوجین شهر اصفهان. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه. سال ششم. شماره ۳.
- [۹] سعیدیان، فاطمه؛ نیلی، محمدرضا. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش ابزار وجود بر سازگاری اجتماعی و خودپنداره مثبت زنان سرپرست خانوار. فصلنامه مطالعات روان‌شناسی بالینی، شماره ۶، سال ۲، صص ۲۴-۱.
- [۱۰] سلیمانی، بهار؛ حکیم زاده، رضوان و کرم‌دوست، نوروژ علی. (۱۳۹۳). بررسی سطح خودتعیین‌گری دانشجویان دوره‌های مجازی دانشگاه مهر البرز با توجه به اصول و مؤلفه‌های رویکرد هتاگوژی. دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه‌درسی. سال دوم. شماره ۴.
- [۱۱] علامه، سید محسن. عباسی رستمی. نجیبیه و صفری شاد، فرانک. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر هوش اجتماعی و هیجانی بر سبک رهبری مدیران. مجله مدیریت توسعه و تحول. شماره ۲۲. صص ۷۰-۶۳.
- [۱۲] واسوانی، جی، پی. ده فرمان برای ازدواج موفق. ترجمه: نغمه رحمانی. (۱۳۹۵). چاپ اول، تهران: نشر محراب دانش، ۲۱۴ صفحه.
- [۱۳] گروسی، میرتقی. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر صفات شخصیتی و عوامل خانوادگی بر رضایتمندی زناشویی زوجهای شهر دامغان. نخستین کنگره آسیب‌شناسی خانواده در ایران، اردیبهشت ۹۲.
- [14] Blatt S. (2015). The Destructiveness Of Perfectionism : Implications For The Treatment Of American Psychologist, 50, 1003-1020.
- [15] Chen, K. C., & Jang, S. J. (2010). Motivation in online learning: Testing a model of self-determination theory. Computers in Human Behavior, 26(4), 741-752.
- [16] Dill & Anderson. (2018) Communication, Conflict, And Psychological Distance In Non-Distresses, Clinic, And Divorcing Couples. Journal Of Family Psychology.4:63-79.
- [17] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2011). Levels of analysis, regnant causes of behavior and well-being: The role of psychological needs. Psychological Inquiry, 22(1), 17-22.

- [18] Dunn, N, Shields, N, Taylor, N.F, & Dodd, K.J. (2009). Comparing the self concept of children with cerebral palsy to the perceptions of their parents. *Disability and Rehabilitation*, 31, 385 – 393.
- [19] Ezer, H., Ricard, N., Bouchard, L., Souhami, L., Saad, F., Aprikian, A., & Taguchi, Y. (2006). Adaptation of wives to prostate cancer following diagnosis and 3 months after treatment: A test of family adaptation theory. *International Journal of Nursing Studies*, 43(7), 827-838.
- [20] Goleman, D. (2007). *Social Intelligence: the new science of human relationships*. New York: Random House.
- [21] Kariako , J.L.Angliean .Taliarofer.M (2017). Vengefulness: Relationships With Forgiveness, Rumination, Well-Being, And The Big Five. *Personality And Social Psychology Bulletin* 27(5), 601-610.
- [22] Ryff, C. D., Singer, B. H., & Love, G. D. (2004). Positive health: connecting well-being with biology. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 359(1449), 1383.
- [23] Sinha W. Makearje M, (2017). Trends In Opiate-Related Deaths In The United – Kingdom And Australia, . *Drug And Alcohol Dependence*, 57(3):247-254.
- [24] Zung, Broadnead, & Roth. (2017) *Selected Studies In Marriage And The Familiy*. New York : Hito Rinehart And Wiston. Inc.